

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **A. H.**, bývajúceho v B.B., zastúpeného JUDr. L. B., advokátom so sídlom v P., proti žalovanej **A. H.**, bývajúcej v M., **o určenie podielového spoluvlastníctva**, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 16 C 16/2001, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 9. novembra 2010 sp.zn. 9 Co 40/2010 takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove z 9. novembra 2010 sp.zn. 9 Co 40/2010 a rozsudok Okresného súdu Prešov z 25. mája 2010 č.k. 16 C 16/2001-192 **z r u š u j e** a vec vracia Okresnému súde Prešov na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (ďalej aj „odvolací súd“) označeným rozsudkom potvrdil rozsudok Okresného súdu Prešov (ďalej len „súd prvého stupňa“ alebo „prvostupňový súd“) z 25. mája 2010 č.k. 16 C 16/2001-192, ktorým bola zamietnutá žaloba o určenie, že žalobca je podielovým spoluvlastníkom v rozsahu jednej polovice spoluvlastníckeho podielu zapísaného na mene žalovanej v katastri nehnuteľností pre kat. úz. B. na liste vlastníctva č. X. k nehnuteľnostiam – rodinnému domu súp. č. 12 a pozemku parcela č. 351. Potvrdenie prvostupňového rozsudku odôvodnil jeho vecnou správnosťou stotožňujúc sa so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal dovolanie žalobca. Žiadal, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, alternatívne aby zrušil aj rozhodnutie súdu prvého stupňa a vec vrátil prvostupňovému súde na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil odňatím možnosti konať pred súdom a porušením zásady zákonného sudcu, keďže došlo k viacerým zmenám sudcov tak v konaní na prvom stupni, ako

i v odvolacom konaní. Za odňatie možnosti konať pred súdom označil to, že bolo rozhodnuté bez nariadenia odvolacieho pojednávania, a že sa pred odvolacím súdom nemohol vyjadriť k veci samej, najmä k jej skutkovým okolnostiam.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas účastníkom konania, preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Občiansky súdny poriadok upravuje prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu v ustanoveniach § 237 a § 238.

Dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu je v prvom rade prípustné (a súčasne dôvodné) vtedy, ak je konanie postihnuté vadami taxatívne uvedenými v § 237 O.s.p., ktoré spôsobujú tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. K týmto vadám prihliada dovolací súd – ak je dovolanie podané včas a na to oprávneným subjektom – z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.). Existenciu väd konania uvedených v § 237 O.s.p. dovolateľ tvrdil, a to konkrétne vadu uvedenú pod písm. f) a g/.

Podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok dáva (napr. právo na doplnenie alebo opravu nesprávneho, neúplného alebo nezrozumiteľného podania, právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, vykonávať svoje práva a povinnosti prostredníctvom zvoleného zástupcu, právo na presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia, právo na rešpektovanie účinkov právoplatnosti rozhodnutia, právo na vyvodenie procesných dôsledkov z porušenia práva na zákonného sudcu a pod.).

Podľa ustanovenia § 237 písm. g/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

V zmysle citovaného ustanovenia § 237 písm. g/ O.s.p. dôvodom prípustnosti dovolania je aj to, že súd nebol správne obsadený, pričom o prípad nesprávne obsadeného súdu ide aj vtedy, ak vo veci nerozhoduje zákonný sudca. Právo na zákonného sudcu zaručuje Ústava Slovenskej republiky v čl. 48 ods. 1, podľa ktorého nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi; príslušnosť súdu ustanoví zákon. Uvedený ústavný príkaz je neopomenuteľnou podmienkou riadneho výkonu súdnej moci. Na jednej strane dotvára a upevňuje sudcovskú nezávislosť a na druhej strane predstavuje pre každého účastníka konania rovnako cennú záruku, že na rozhodovanie o jeho veci sú povolávané súdy a sudcovia podľa vopred daných zásad (procesných pravidiel) tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy, a aby bol vylúčený – pre rôzne dôvody a rozličné účely – výber súdov a sudcov „ad hoc“. Okrem procesných pravidiel určovania príslušnosti súdov a ich obsadenia, ako garancia proti novej svojvôli, je súčasťou základného práva na zákonného sudcu i zásada pridelovania súdnej agendy a určenie zloženia senátov na základe pravidiel obsiahnutých v rozvrhu práce. Podľa § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o súdoch“) zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte (§ 3 ods. 3 zákona o súdoch). Zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade so zákonom a s rozvrhom práce (§ 3 ods. 4 zákona o súdoch).

So zreteľom na povahu práva na zákonného sudcu sa dovolací súd najprv zaoberal dovolacou námietkou o porušení tohto práva v odvolacom i v prvostupňovom konaní.

Z obsahu spisu zistil, že odvolací súd o dovolaní napadnutom rozhodnutí rozhodol v senáte 9 Co zloženom z predsedu senátu JUDr. Milana Šebeňa a členov senátu JUDr. Ireny Dobňákovej a JUDr. Romana Tótha. Tomuto senátu bola vec pridelená podľa pravidla uvedeného v Rozvrhu práce Krajského súdu v Prešove na rok 2010, v časti s názvom „Opatrenie predsedu krajského súdu, ktorým sa vydávajú pravidlá pridelovania jednotlivých

vecí sudcom občianskoprávneho, obchodnoprávneho, trestnoprávneho a správneho kolégia na rok 2010“ bod 3 písm. e), v zmysle ktorého predseda alebo podpredseda súdu prideli veci, ktoré boli v predchádzajúcom odvolacom konaní zrušené, tomu senátu, ktorý rozhodol o ich zrušení. V predchádzajúcom odvolacom konaní totiž vo veci rozhodol zrušujúcim uznesením z 19. januára 2010 sp.zn. 9 Co 51/2009 práve tento senát. Odvolací senát v uvedenom zložení bol preto určený v súlade s Rozvrhom práce Krajského súdu v Prešove na rok 2010.

Dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že i keď vyššie uvedené pravidlo, ako výnimka z náhodného pridelenia veci, nie je explicitne uvedené v § 51 zákona o súdoch, možno ho vyvodiť extenzívnym a teleologickým výkladom odseku 7 tohto ustanovenia. Ak totiž v zmysle § 51 ods. 7 zákona o súdoch vec vrátená na ďalšie konanie a rozhodnutie sa prideli sudcovi, ktorému bola ako zákonnému sudcovi pôvodne pridelená, potom zásade efektivity konania (ktorá je účelom tejto výnimky) zodpovedá, aby rovnaké pravidlo platilo aj v prípade opätovného predloženia veci (po jej predchádzajúcom zrušení) odvolaciemu alebo dovolaciemu súdu. V takomto prípade sa vec prideli tomu odvolaciemu alebo dovolaciemu senátu, ktorému bola ako zákonnému senátu pôvodne pridelená a ktorý ju v predchádzajúcom konaní zrušil. Podmienkou však je, aby už pri pôvodnom pridelení išlo o senát určený v súlade so zákonom a rozvrhom práce, t. j. o zákonný senát.

Podľa názoru dovolacieho súdu v predchádzajúcom odvolacom konaní bola vec senátu 9 Co pridelená v súlade s Rozvrhom práce Krajského súdu v Prešove na rok 2009 (vychádzajúc z dátumu jej nápadu na odvolací súd 16. júla 2009). To znamená, že tento senát bol zákonným senátom. Podľa označeného rozvrhu práce, veci ktoré boli v predchádzajúcom odvolacom konaní zrušené, prideli predseda súdu tomu senátu, ktorý rozhodol o ich zrušení. Ak sa zloženie senátu zmenilo, prideli sa vec senátu, do ktorého je zaradený sudca, ktorý v čase zrušenia veci túto referoval. Ak takýto sudca už nepôsobí na krajskom súde, prideli sa vec senátu, ktorý rozhodoval o zrušení veci, ak v tomto senáte pracujú aspoň dvaja sudcovia, ktorí sa podieľali na rozhodovaní a zrušení rozhodnutia súdu prvého stupňa. V ostatných prípadoch sa takéto veci pridelia do príslušného senátu podľa aktuálneho rozvrhu práce, t.j. náhodným výberom.

Z obsahu spisu vyplýva, že vec bola predložená odvolaciemu súdu celkom trikrát. Prvýkrát bola predložená na rozhodnutie o odvolaní proti prvostupňovému rozsudku 27. októbra 2005, pričom náhodným výberom bola pridelená senátu 2 Co zloženému

z predsedu senátu JUDr. Petra Straku a členov senátu JUDr. Evy Šofrankovej a JUDr. Gabriely Klenkovej PhD. Referujúcim sudcom bol JUDr. Peter Straka, pričom uznesením tohto senátu z 9. júna 2006 sp.zn. 2 Co 383/2005 bol rozsudok súdu prvého stupňa vo vzťahu k žalovanej zrušený a vec bola v tejto časti vrátená prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Druhýkrát bola predložená odvolaciemu súdu 16. júla 2009 a náhodným výberom bola pridelená senátu 9 Co zloženého z predsedu senátu JUDr. Milana Šebeňa a sudcov JUDr. Ireny Dobňákovej a JUDr. Romana Tótha. Uznesením tohto senátu z 19. januára 2010 sp.zn. 9 Co 51/2009 bol rozsudok súdu prvého stupňa zrušený a vec bola prvostupňovému súdu vrátená na ďalšie konanie. Napokon tretíkrát bola predložená odvolaciemu súdu 23. júla 2010 a pridelená senátu 9 Co pracujúcemu v rovnakom zložení ako v čase predchádzajúceho zrušenia veci týmto senátom.

Vzhľadom na skutočnosť, že pri druhom predložení veci odvolaciemu senátu referujúci sudca senátu 2 Co (ktorý vec prvýkrát zrušil) JUDr. Peter Straka na krajskom súde nepôsobil (vykonával stáž na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky) a zostávajúce dve sudkyne JUDr. Eva Šofranková a JUDr. Gabriela Klenková PhD. v senáte 2 Co už nepracovali (pracovali v senátoch 3 Co a 4 Co), bola vec v súlade s Rozvrhom práce Krajského súdu v Prešove na rok 2009 pridelená náhodným výberom, pričom pripadla do senátu 9 Co. Pri treťom predložení veci na rozhodnutie o odvolaní bola vec správne (v súlade s Rozvrhom práce Krajského súdu v Prešove na rok 2010) pridelená tomu istému senátu 9 Co, pracujúcemu v rovnakom zložení. Sudcovia tohto odvolacieho senátu JUDr. Milan Šebeň, JUDr. Irena Dobňáková a JUDr. Roman Tóth tak boli zákonnými sudcami a konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté vadou vyplývajúcou z ustanovenia § 237 písm. g) O.s.p.

Dôvodná je však dovolacia námietka o porušení práva na zákonného sudcu v prvostupňovom konaní. Potvrdeným rozsudkom súdu prvého stupňa rozhodla vo veci sudkyňa JUDr. Beáta Kaľuchová, ako v poradí šiesty sudca, ktorému bola predmetná vec pridelená na prejednanie a rozhodnutie. Zo spisu vyplýva, že menovanej sudkyňi bola vec pridelená dňa 27. februára 2009 výnimkou z náhodného výberu na základe zmeny rozvrhu práce, ktorou po návrate tejto sudkyne v súvislosti s ukončením jej práceneschopnosti boli prerozdelené veci do senátu 20 C a do senátu Mgr. Ľubov Vargovej a JUDr. Kaľuchovej „podľa priložených zoznamov“.

Podľa § 51 ods. 1 zákona o súdoch ak tento zákon neustanovuje inak, veci určené podľa predmetu konania sa v súlade s rozvrhom práce pridelujú jednotlivým senátom, samosudcom, súdnym úradníkom a notárom náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom, tak aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania pridelenia vecí.

Podľa § 51 ods. 4 zákona o súdoch č. 757/2004 Z.z. (v znení účinnom v čase pridelenia vecí JUDr. Kaľuchovej) náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom sa podľa rozvrhu práce alebo jeho zmeny prerozdeľujú už pridelené veci aj v prípade

- a) dlhodobej šesť týždňov presahujúcej neprítomnosti zákonného sudcu, ktorému bola vec pridelená,
- b) zmeny v obsadení súdu sudcami,
- c) výraznej nerovnomernosti zaťaženia sudcov a
- d) ak bol zákonný sudca, ktorému bola vec pridelená, z konania a rozhodovania vo veci vylúčený.

Pravidlo, podľa ktorého pri zmene personálneho obsadenia súdu bude nový sudca určený náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov, určoval aj Rozvrh práce Okresného súdu Prešov na rok 2009 v časti s názvom „Všeobecné pravidlá určenia zákonného sudcu“ (pravidlo 11).

Z citovaných ustanovení zákona o súdoch, ako aj z Rozvrhu práce Okresného súdu Prešov na rok 2009 vyplýva, že i v prípade zmeny v obsadení súdu (opatrenie na č.l. 268) o ktorú v tejto veci ide, bolo potrebné prerozdeliť už pridelené veci náhodným výberom pomocou technických prostriedkov. K prideleniu veci však došlo výnimkou z náhodného pridelenia na základe opatrenia predsedu súdu priamo „podľa priložených zoznamov“ (č.l. 162), teda v rozpore so zákonom i s rozvrhom práce. Sudkyňu súdu prvého stupňa, ktorá vo veci rozhodla rozsudkom z 25. mája 2010 č.k. 16 C 16/2001-192 tak nebolo možné považovať za zákonnú sudkyňu.

Na skutočnosť, že konanie pred súdom prvého stupňa bolo postihnuté vadou vyplývajúcou z § 221 ods. 1 písm. g) O.s.p., majúcou z povahy veci za následok i vadu podľa písm. f) tohto ustanovenia, bol odvolací súd povinný prihliadnúť z úradnej moci, pričom

zároveň bol povinný z tohto dôvodu prvostupňové rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Tým, že takto nepostupoval, odňal žalobcovi možnosť konať pred súdom. Nerešpektoval totiž jeho právo na vyvodenie procesných dôsledkov z porušenia práva na zákonného sudcu.

Keďže odňatie možnosti konať pred súdom je vadou zakladajúcou nielen prípustnosť, ale zároveň dôvodnosť podaného dovolania, dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu, ako i rovnakou vadou (ako už bolo uvedené vyššie porušenie práva na zákonného sudcu je zároveň z povahy veci vadou spočívajúcou v odňatí možnosti konať pred súdom) postihnutý rozsudok prvostupňového súdu zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 a 3 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. októbra 2013

JUDr. Rudolf Č i r ě, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová